

Un còs devath los pins

per Vincenç Claverie

Mei d'ua òra qu'èi deishat lo comissariat de Bordèu. Los eishugaglaças de la Renault 16 ne van pas pro viste entà har partir la ploja qui n'a pas cessat dempuish qu'èi gahat lo medecin legista a l'institut medicolegau de l'universitat. Ne'ns parlam pas briga. Lo transistor de l'auto que passa succès deu hit-parade, mes ne l'escotan pas briga tanpòc. Eth que's huma l'ua après l'auta cigarretas blondas e jo, brunas. Que passam rengadas de pins après rengadas de pins, de quan en quan un camp de milhòcs amassats. A mesura, la rota que vad maishanta, mei en mei traucada. Que m'a calut mei de detz minutas entà trobar aqueth vilatjòt sus la carta de la Lanas abans de partir. Au telefòne, lo planton de la gendarmaria que m'indiquè lo camin dempuish la glèisa. Enfin, qu'i èm. L'estafeta qu'es au bèth miei de la rota dab dus gendarmas chopats, qui'ns hèn signe de ns'estancar. Que nse presentam, que parcam la veitura e que nse muishan la scèna. Au cant, un vielh tractor McCormick qui cadenas i son ligadas qu'a desarrigat un tronc de pin. Ne vesem pas çò qui's tròba au darrèr de la soca pr'amor de la tela qui còbra tot entà temptar de guardar los indicis sancèrs. Lo gendarma que tira la tela. Aquí que's tròba un còs d'òmi, sonque vestit deu malhòt e de l'eslip, com tirat deu lheit, mesclat aus arrasics de l'arbe. Lo legista que sauta dens lo trauc entad examinar lo cadavre mei pròche. Jo que demandi aus gendarmas com an trobat lo còs. Lo paisan propietari deu camp que s'a trobat un pin copat au pè quauques dias a, e que'n volè tirar la soca. Que'u demandi se los vòls d'arbes son corrents e lo militar que'm respon que non. Que pòden estar panadas lenhas dejà copadas o pins mei joens aus temps de las maiadas, au primtemps. Lo legista que m'indica l'òmi que s'es mort dempuish quauques mes, mes ne i a pas nada causa evidentada deu decès. Que cau har ua autopsia mei pregonda. Lo còs qu'es botat dens l'estafeta de gendarmaria, lo mètge que i puja tanben e tots que se'n tornan entà Bordèu.

Arribat dens la crampa de la casèrna que la gendarmaria e'm met a disposicion entà la nueit, que'm humi ua darrèra cigarreta en me demandar quin un còs mort dempuish quauques mes e s'a podut arretrobar au miei d'arrasics d'un arbe vielh de set o ueit ans, segon lo paisan ? Au matin, la ploja qu'a deishat. Que vau dinc a l'estanquet mei au ras entà'm béver lo cafè e crompar cigarretas. Que demandi s'an quaucom a minjar. La cosina n'es pas enquèra obèrta mes que damora tarta de pruas de la velha. Que'n comandi ua part. Las pruas que son secas e lo cafè borit. Un cafè e un paquet de cigarretas, 2 liuras. La tarta qu'es ofrida. Que me'n torni a la gendarmaria. Que demandi au capbrigadièr se personas e son senhaladas desapareishudas ? Pas nada. Que decidim d'expandir la recèrcas aus autes cantons. A la prumèra gendarmaria aperada, ua hemna qu'es senhala desapareishuda dempuish quauques mes. Que contunham en aperar las autas brigadas. Un aute desapareishut. La talha, lo pes ne corresponen pas. Que passam a un aute canton, enquèra un desapareishut. Au cap deu jorn qu'avem onze desapareishudas, ua per canton, dempuish 6 mes a un an. Segon las descripcions, lo noste òmi que pòt correspòner a dus deus desapareishuts. Totun que guardam au cap que lo cadavre e pòt tanben estar deu noste canton e n'es pas estar senhalat. Que cau lançar recèrcas en los vilatges. Que'm demandi perquè n'èm pas assabentats d'aqueras disparicions ? Segon los gendarmas, la talha deus cantons, a còps mei de cinquanta quilomètras d'un cap a l'aute, l'isolament d'uns parçans o l'aluenhament d'uas bòrdas que poderé explicar tot aquò. Sovent tanben, las personas que tornan paréisher après quauquas setmanas o qu'arretroban còs de caçaires negats au hons de marescs.

Pendent las setmanas qui seguishen, qu'esperam las conclusions de l'autopsia. Los gendarmas que cèrcan ua persona desapareishuda per las comunas deu canton. L'enquista deu vesiat qu'es lonca, que's hè de pòrta en pòrta. La rumor qu'en·hla en los vilatges. Fin finau vesins que senhalan la disparicion d'un òmi isolat, pr'amor d'estar enmalit dab lo monde aus entorns, com sovent, istuèras de caça. La descripcion que correspon au mort trobat dens las arrasics deu pin.

Quan torni entau parçan, los jornalistas de FR3 que son aquí dempuish dus jorns a esperar quauqua arrevitada. Jo, qu'èi avut lo rapòrt de l'autopsia ua setmana a. Que s'agish d'un emposoament dab bèladòna, un frut qui's pòt con·hóner dab cerisas, mes hòrt toxic. Un dotzenat sonque que pòt tubar un adulte. Totun que cau coneishenças de las bonas entà poder mestrejar l'art de har aqueths posons. Atau, que m'a dit lo legista, las broishas que'n hasèvan engüents qui provocavan allucinacions e que las balhavan l'impression de volar o de véser lo diable.

Lo jutge que m'a mandat ua comission rogatòria e autanlèu que me'n soi tornat entà procedir a la perquisicion de l'ostau deu defunt. Lo capbrigadièr e un gendarma que'm mian dinc aqui. La pòrta n'es pas quitament barrada. N'i a pas nat flisquet. Dehens qu'es un vertadèr canhaguèr. L'ostau d'un mochordin pas briga amic dab l'estruç. La sala n'a pas devut aver un còp de bareja dempuish pausa, la vaishèra que puja a l'aiguèr, la taula qu'es harta de papèrs, de dèishas de minjar, pertot cagadas de soritz. E que pud. E la crampa, parièr. Lo gendarma qu'obrish gran las finèstras tà har lutz e tà har córrer d'audor. N'i a pas gran causa a notar au miei deus objèctes, tot qu'i es vielh, usat, a mitat copat. Lavetz qu'amassam tots los papèrs que trobam e que decidim de'us anar trigar a la gendarmaria. Que n'i a quate caishas e aquò que'n pren totun tot lo jorn tà non pas deishar passar quaucom. Ací tanben, chic de causas : vielhs jornaus, facturas divèrsas, documents familiaus. Totun que trobam un dossièr relatiu a un eretatge recent. Que data de quauquas annadas sonque. Que son parcelas de pins e que n'i a hòrt. Centenas d'ectaras. Los gendarmas que'm disen que representa ua vertadèra fortuna ací, rasons de las bonas de suscitar gelosia e cobedessa. Un bon motiu de crimi. Totas aqueras tèrras que son transmetudas en indivision a tretze eretèrs. Tretze !

L'idea qu'es tot sobte clara. Un mòrt, onze desapareishuts, lo tretzau que deu estar lo noste murtrèr ! Clar com l'aiga de la hont ! Que viram las paginas deu contracte tà trobar los noms deus autes eretèrs, qui corresponen aus nostes desapareishuts, mes cade nom qu'es desparièr. Quin pòt estar lo ligam enter tot aqueth monde ? Pas nada informacion dens los papèrs deu notari. Que decidim de l'aperar au son burèu entad aver explics. Un còp lo dossièr arretrobat, que ns'enclarish lèu : ne son pas los medishs noms d'ostau mes totun totes las personas que son cosinas. L'ajòla, sortida deu vilatge noste que vivèva dab lo son arrèrhilh, lo noste mort. Qu'es defuntada centenària ueit ans a. Qu'avèva avut tretze hilhas, qui l'ainada èra damorada viver dab era e las dotze autas que s'èran maridadas en cantons vesins on caduas, uei mortas, s'avèva avut sonque un mainatge. Los nostes eretèrs de las parcelas, uei mort o desapareishuts. Lo notari que ns'indica tanben que hòrt istuèras que corrèvan a perpau d'aqueras hilhas qui las disèvan totes broishas e posoèras. Ne'm manqui pas d'arriser en entèner aquestas peguessas e supersticions d'autes còps qui'n pòden pas explicar los crimis e las desaparicions nostes. Totun los gendarmas que temperan las mias reaccions. Solide, las qui aperavan broishas per las Lanans non volavan pas sus barejas e non hasèvan pas sòrts, los Walt Disney o autes contaires qu'an hèit hòrt mau a la reputacion d'aqueras hemnas qui èran meilèu guaridoras, qui coneishèvan hòrt plan las plantas de la lana, qui podèvan har potingas, guarir lo cindre, har passar lo huec, calmar las dolors e hòrt autas causas. Tot aquò, qu'ac voi plan entèner, jo tanben quan èri joen, que n'èi entenut causas atau, mes la vita urbana, chic a chic que v'aluenha d'aqueras cresenças. Totun, que'n retieni que sia monde qui la familha e sap, o au mensh que sabèva, aprestar posons !

Atau, deus dotze eretèrs, qu'avem un mort, onze desapareishuts. Quin es lo dotzau ? Quin es de manca ? Lo nom e l'adreça, que'us trobam de tira dab las informacions deu notari. Abans d'i anar, qu'aperam la gendarmaria deu canton entà de'n saber mei. Bon nas, l'òmi qu'es empresoat au Mont pr'amor d'ua peleja pendent ua hèsta de vilatge. Quan sian causas frequentas, aquesta n'èra pas la prumèra deu gojat qui sembla aver lo vin maishant e, mei que tot, pr'amor deu son praubè adversari qui a fenit dens lo còma pendent quinze jorns. Lo jutge qu'a decidit de'u hicar au fresc tretze mes a, entà l'ajudar a pensar a la soa vita. Jo tanben, que devi pensar un chic. Las informacions que's mesclan, que las cau arrenjar. Que hèm lo punt dab los gendarmas. Que dessenhem l'arbo genealogic de la familha, l'anciana, las tretze hilhas, totes defuntadas uei, qui cadua a avut un

mainatge, qui lo mort èra l'ainat deus cosins e lo presoèr lo capdèth. Adara que cau que'u visitam en preson.

Que contacti lo jutge d'instruccion entà poder l'interrogar. Que m'organiza aquò entà l'endoman, dens lo son burèu. Quan parti entau Mont, los jornalistas de la television qu'an deishat lo vilatge dempuish pausa, per manca de causa navèra a clacar. En çò deu jutge, que l'encontram enfin, lo darrèr susvivent, o au mensh lo darrèr membre de la familha qu'avem trobat. N'a pas vist gran monde dempuish qu'es embarrat. Que sembla un chic confús. Que's ditz innocent, las gents que l'an tostemp hà'n véser de totas, que son tots contra eth. Que'u dèishi díser entà que's calma solet e que posqui començar a pausar las mias questions. La soa mair qu'èra hilha-mair e tostemp qu'es estat considerat com un bastard. De mei, la mair qu'èra dita broisha pr'amor que semblava aver eretat de las mei hòrtas capacitats en aqueth domeni. Qu'èra la mei sapienta, qu'avèva lo mei de sabers. Lavetz lo monde d'un costat que l'avèva besonh e de l'autre que la mau considerava, era com lo son hilh. Paur e gelosia que's semblavan mesclar. Qu'an tostemp viscut estremats, au hons de la lana e quan s'aprovavan deu vilatge, qu'èran tostemp trebucs. Que'u demandi quan la soa mair èra morta e quin, mes que'm ditz que ne sap pas. Un jorn n'èra pas mei aquí e n'a pas nada pròva que sia morta o non pas. Que'n casi de cuu. D'un còp ua suspècta qu'apareish. Mes qu'es ua que digun n'a pas vist dempuish annadas. Totun que'u parli de l'eretatge e de tira que's gaha la malícia. Los sons cosins que'u contèstan la soa part pr'amor d'estar un còishe illegitime, d'aver tostemp avut trebucs pr'amor de la soa condicion e la preson n'a pas devut melhorar las causas, çò me ditz. Qu'es lo moment de l'anonciar la mort deu son cosin e de la desapareishuda deus onze auts. Au son torn d'estar espantat. Que jura n'ac pas saber e estar innocent. Que'u rasseguri de tira, qu'èra dejà en preson quan tot aquò es arribat e que sabem n'a pas avut nada visita dempuish, ni nada telefonada tanpòc. Fin finau l'interrogatòri ne'm balha pas briga informacions navèras, sonque lo hèit que n'i a pas nada pròva de la mort de la mair e qu'es ua suspècta potenciau mentre que n'aja pas dat nat signe de vita dempuish annadas. Chic de causas, donc. Qu'èm tornats au començar.

Que me'n soi tornat a Bordèu entà seguir autes ahars. Quauquas setmanas que son passadas quan la gendarmaria que m'apèra entà'm díser qu'an senhalat un pin copat e lo tronc panat en un canton vesin. Normalement ua causa atau ne haré pas gran brut mes la batsarra de las darrèras setmanas qu'a alertat tot lo parçan. Que demandi qu'arren non sia pas tocat abans qu'arribi. Que'm gahi lo medecin legista au passatge e que se'n tornam entà la Lanas. Aquiu qu'es lo gran combat : los gendarmas deu primèr canton e los lors collègas de'queste que ns'espèran, que son acompanyats deu procureire e deu jutge d'instruccion. Que i a tanben jornalistas ahamiats dempuish pausa. Qu'an devut distribuir quauquas bilhets entad estar informats abans jo. Rai ! Que comandam la desarrigada. Lo tractor que s'avia e que tira la soca. Com atendut e shens suspresa que descobrim un navèth còs au miei de las arrasics. Lo d'ua hemna aqueste còp, benlhèu lo de la hemna desapareishuda en lo canton, mes açò, sonque lo mètge nos ac poderà díser. Eth qu'es dejà au trabalh, que hè prelevaments, cerca indicis a l'entorn deu còs, au hons deu trauc. La cuelhuda qu'es magra. Segon eth, lo còs que semblava estar aquí abans lo pin. Totun l'arbe qu'èra tanben un pin de set o ueit ans segon lo propietari e lo còs n'i es pas que dempuish uns mes. Lo mistèri que damora. En pensar que las causas qu'anavan estar parièras com lo primèr còp que seguishi lo còs dinc a Bordèu entà seguir l'autopsia. Totun, l'endoman la gendarmaria d'un aute canton que m'apèra entà senhalar un aute pin copat e panat. Que'm hèi seguir un adjunt deu legista, un estudiant en medecina, e atau que me'n torni entà las Lanas. Medish rituaiu com la velha. Un òmi aqueste còp, dens las medishas condicions. Que decidishi de damorar dens lo vilatge e de non pas seguir lo còs dinc a l'institut medicolegau. Bona decision pr'amor l'endoman que s'i tornam, un navèth pin en lo canton vesin. Lo quatau còs. Enquèra un òmi. Que'm vau installar dens la casèrna deu canton e participar a las rondas qu'organizam dab los gendarmas deus cantons on los desapareishuts ne son pas enquèra estats arretrobats. Las patrolhas ne dan pas arren. Dus jorns, tres, ua setmana, pas nat senhalament mei. Mes au cap de quinze jorns, quan las patrolhas vasen mei leugèras, que'ns tornan senhalar desapareishuda de pins. Quate en quate jorns.

E tostemps los cadavres que s'apièlan mentre que los indicis sian tostemps shètres. Duas hemnas e dus òmi aqueste còp. Que comença a bronir en lo parçan e enlà. L'ahar que hè adara las granas linhas de la premsa e de la television regionaus, de la ràdios nacionaus tanben. Los òmis politics que començan d'arromegar. Qu'i a tensions de las bèras en la lana. Tot lo monde que sospieita cadun. Que notam chepicadas en uns vilatges e ua o duas bòrdas que son cramadas, mes après enquistas de las cortas que son sovent problèmas de vesiau qui an servit a tisocar aquestas pelejas. Que cau que'queste ahar avança entà que las tensions s'abaishan lèu.

Dempuïsh quauques temps que m'interèssi aus pins eths-medishs. Qu'avem remarcat qu'avèvan tots de cap a set o ueit ans, qu'èran tots plantats au cant de camins dens parçelas qui totas èran parièras o quasi. Un gendarma que m'a dit que los pins ne creishen atau, per l'operacion deu Sent Esperit. Que i a espleitacions especializadas dens los plants de'queths pins. Los plants que's disen pinhats. Los paisans que s'i van crompar plants enta'us plantar sus las lors tèrras. Que decidishi de har lo torn de las bòrdas on avem trobat los còs, pr'amor pas nada n'a pas enquèra lo telefòne. Los PTT que tardan a tirar las linhas dinc aquí. Mei d'un còp lo Conselh Generau que s'es planhut au près deu Ministèri, mes arren n'avança pas. L'enquista qu'es lonca pr'amor de la rota enter las bòrdas, mes que va viste après. Tots los pinhats que vienen deu medish endret, las parçelas de l'eretatge ! Après las verificacions que constatam que tots son estats plantats ueit ans a, l'annada deu decès de l'anciana, la gran-mair de las victimas. Lo temps dempuïsh lo quau la succession que s'esperlonca. Totun que m'assabenti sus las personas qui uei espleitan aqueras parçelas. Que son logadas en borderatge. Lo paisan qui espleitava ueit ans a, que s'a près la retirada e l'actua bordèr, installat en lo parçan chic de temps a, qu'es viste escartat de tota suspeccion. Ne coneish pas nada victima, los papèrs de la locacion que son estat hèits dab lo notari dirèctament.

E puïsh los panatòris que se'n tornan. Un, dus, tres e quate. E los quate darrèrs cadavres que pareishen. L'enquista qu'es suu camin d'enlòc. Ne sèi pas mei on anar. Pas arren n'es clar. Tot qu'es ligat mes arren non tien pas. Que'ns damora pas que lo presoèr com element vivent e que deu estar liberat dens quinze jorns. Que s'a acabat la pena. La sola pista qui'ns poderé perméter de trobar lo tuaire e d'aver enfin explics.

Quauques jorns abans la liberacion, un caçaïre que tròba dotze pins dessecats e plantats com mais a la maiada autorn d'un tretzau pin, eth plan vigorós. La gendarmaria que s'assabenta au près deu cadastre de la mairia, lo terrenh qu'apartien au presoèr ! L'òmi que vad enquèra mei suspècte tà jo o au mensh, complici. Ne'n pòt pas estar autament, tots los indicis que mian de cap ad eth. Solide, que hèi clavar la propietat entà que los indicis damoran. Lo jorn de la sortida qu'arriba e que decidishi de'u seguir. Lo jutge que me'n balha l'autorizacion. Que hèi postar gendarmas en civiu a la gara deu Mont e sus las rotas qui parten de la vila dab lo senhalament deu gojat. La tarlaca qu'es teishuda. Qu'espèri las nau òras au comissariat de la Prefectura quan au moment de me n'anar dinc a la preson, que'm sonan au telefòne. Qu'es la gendarmaria qui'm ditz que pendent la nueit, tots los pins copats e plantats en cerc qu'an cramats e que'n damora shens qu'un, plan apitat au miei e plan viu. Adara qu'es segur, qu'a un complici. A hum, que fili a la preson, la telefonada que m'a retardat. Que son nau òras detz quan arribi. Que m'assabenti au planton qui'm ditz lo presoèr qu'èra partit dempuïsh detz minutas, suu pic de nau òras. Que corri per las carrèras com un pèc entà'u trobar, pas nat signe de l'òmi. Que'm gahi la veitura entà har lo torn on i a gendarmas postats, digun non l'a pas vist. Que s'es volatilizat, envolat.

Las recèrcas que duraràn quauques temps shens nat efèit. Ne'u tornaram pas jamés véser. Ne reclamarà pas jamés l'eretatge qui èra lo sonque susvivent. Dempuïsh aquestas hèitas, mei de quaranta ans que son passats, los protagonistas qu'an quasi tots desapareishuts eths tanben, en s'emportar los secrets quan en avèvan e, chic a chic, la lana qu'a desbrombat aquesta istuèra de crimis cèrtament ligats a ua venjança, mesclada de broishami, pas jamés elucidada.